

Zašto (ne) treba slušati klasičnu glazbu?

Konstruktivno ironičan naslov (zapravo pitanje) *Zašto (ne) treba slušati glazbu?* nije izraz nikakve averzije prema klasičnoj glazbi, već se želi naglasiti problematika koja je obuzela pojam „klasična glazba”. U najboljem slučaju taj bi termin trebao označavati skup glazbenih djela koja su složenim receptivnim aparatom stekla status uzornih umjetničkih ostvarenja, no nagomilavanje brojnih funkcija koje podjednako dotiču samu glazbu, ali i pojam nezavisno od nje, poništavaju estetski užitak koji ta djela prvobitno donose. Elitistički prizvuk koji nastaje prilikom spominjanja sintagme „klasična glazba”, danas se bogato iskorištava u borbi protiv „negativnosti” komercijalne *mainstream* glazbe, pri čemu nastaje prilično paradoksalna situacija budući da je ta borba prividna, a jedino što dobivamo je nekvalitetna glazba. Jednostavnije rečeno, žanrovska kvaliteta prelaskom na drugu stranu postaje nekvaliteta.

Što sve „klasična glazba” mora biti

Sveobuhvatna globalna ekspanzija nužno shvaća glazbu kao robu pa lokalna umjetnička obojenost, najizraženija kroz odnos istok – zapad, mora postati ili predmet općeljudske koristi ili ekstremizirati svoju egzotičnost. Europska klasična glazba koju ipak uobičajamo nazvati zapadnom, već je prije prostornog širenja morala postati korisna – ona mora činiti ljude boljima, obrazovati ih, liječiti njihove psihičke (i fizičke) bolesti, unaprijediti učenje, motivirati uredske činovnike, pospješiti prodaju u supermarketima, povećati proizvodnju mlijeka kod krava, ili jednostavno služiti kao oznaka elitnosti onima koji pohode koncerte klasične glazbe ili odlaze u operu. U takvom funkcionalnom pristupu ne bi bilo ničega lošeg da nije zaboravljeno kako klasična glazba može biti umjetnost. Rijetki su oni koji klasičnu glazbu slušaju samo zbog estetskog užitka. Pritom se također uočilo da za iste funkcije možemo patentirati glazbu koja je višestruko uspješnija budući da je bliža današnjem čovjeku pa se pristupilo različitim *crossover* kombinacijama.

Crossover glazba

Brojni današnji glazbeni entuzijasti misle da klasičnoj glazbi treba pomoć kako bi je približili široj publici, tj. kako bi pridobili čim veći broj korisnika i povećali osobni materijalni profit. Termin *crossover* u glazbi se koristi za definiranje rada izvođača ili skladatelja u glazbenom žanru koji se razlikuje od onoga s kojim ga obično povezujemo, ili za

djelo koje je hibrid različitih glazbenih žanrova. U translaciji iz klasičnog prema popularnom najčešće se pribjegava upotrebi udaraljki (*drum set*) i pojačanom elektroničkom basu, primjerice kod performansa Maksima Mrvice ili Vanesse-Mae, ili bogatoj orkestraciji po načelu filmske glazbe (na primjer obrade Händlove *Sarabande* ili Schubertove *Serenade*). Neki su simfonijski orkestri čak pokušali popularizirati svoju glazbu (tj. standardni repertoar klasične glazbe) tako što bi ugostili nekog poznatog izvođača popularne glazbe. Naravno, jedino što je postalo popularnije je glazba tog izvođača/ice, nikako klasična glazba.

Osim prijelaza iz klasičnog u popularno, imamo i obrnutu situaciju. Možda je najbolji primjer takve vrste operni pop (*operatic pop*) kojeg su započela *Tri tenora* na svjetskom nogometnom prvenstvu 1990., a kasnije ekstremizirali Andrea Bocelli ili u posljednje vrijeme skupina *Il Divo* koja je nedavno nastupila i u Areni Zagreb. Nije još točno razjašnjeno kako to operni glasovi mogu poboljšati popularnu glazbu, ali možda odgovor pronađemo na mjestu gdje *My heart will go on* postane *Il Mio Cuore Va* (izvodi Sarah Brightman). Ipak najveća su opasnost brojni plagijati koji su bezuvjetno postali dio repertoara klasične glazbe, te smo otišli tako daleko da zbor srednje glazbene škole pjeva Caccinijevu *Ave Mariu* ili se pak na solfeggiu zapisuje melodija Albinonijevog *Adagia* (nadam se da nije više potrebno naglašavati kako su ta djela zapravo plod mašte glazbenika iz 20.st).

Akaderske lamentacije o propasti glazbene umjetnosti bit će neučinkovite tako dugo dok se asketizam smatra jedinim rješenjem. Svaku vrstu glazbe treba prihvatiti kao jednako egzistirajuću. Nitko neće postati pametniji i bolji ako sluša samo klasičnu glazbu ili biti gluplji ako preferira popularnu glazbu, ali mislim da nikomu ne bi trebalo biti stalo do toga da mu operna diva „poboljšava“ radove Janis Joplin ili da mu već dovoljno kulturno neutraliziran i fetišiziran Bachov *Air* izvodi neki *crossover* orkestar. Neizdrživa je divlja borba za materijalnom dobiti koja se pokušava opravdati zakonima trenutne političke situacije, uz neetičnost i neodgovornost prema nedužnoj publici. I današnje glazbeno obrazovanje pokušava nekakvim nasilnim *pluggingom* dokazati vrijednost standardnog repertoara klasične glazbe, umjesto da kod slušatelja razvija senzibilnost, otvorenost, kulturnost i odgovornost bez kojih nema umjetničkog slušanja, niti pravog doživljaja klasične glazbe. Sve ono što slušamo pod nazivom klasična glazba daleko je od prvotnog određenja pojma jer su navike slušatelja vezane ponajviše uz svakodnevne zvučne poticaje. Nema ničega lošeg ako klasična glazba zauzima samo 5% našeg slušanja glazbe, ali da bi ona formirala estetski predmet treba uložiti mnogo truda, postaviti brojna pitanja i istražiti sve ono što nam je sakriveno. Ako nam

to ne postane cilj, klasična glazba neće biti umjetnost te će izgubiti jedinu potpuno zadovoljavajuću vrijednost.

Tomislav Bužić